

FÖRDJUPNING

Byte av insamlingsmetod för Konjunkturbarometern hushåll

Konjunkturinstitutet (KI) har beslutat att från och med november 2020 byta insamlingsmetod i Konjunkturbarometern hushåll till kombinerad insamling. Med kombinerad insamling lämnar en del av individerna in sina svar via en webbenkät och en del av dem svarar genom telefonintervjuer. Anledningen till bytet är att det har blivit allt svårare att samla in de 1 500 svaren till Konjunkturbarometern hushåll enbart genom telefonintervjuer.¹ Detta gör att kostnaderna har ökat och KI:s leverantör har uttryckt önskemål om att övergå från en ren telefonundersökning till kombinerad insamling.

Svaren som samlas in genom kombinerad insamling och svaren som enbart samlas in med hjälp av telefonintervjuer skiljer sig åt. För att öka jämförbarheten över tid, samt för att undvika tidsseriebrott som beror på bytet behöver dessa skillnader hanteras, vilket görs via länkning. Länkningen innebär att vi har anpassat tidsserierna för perioden före november 2020 så att de blir jämförbara med de nya värdena från och med november 2020.²

Syftet med denna fördjupning är att översiktligt förklara vad övergången från insamling via telefonintervjuer till kombinerad insamling innebär för barometerindikatorn, hushållens konfidensindikator samt samtliga hushållsfrågor som ingår i dessa indikatorer.

Slutsatsen är att bytet av insamlingsmetod har haft en stor påverkan på hur individer svarat på en del av frågorna i Konjunkturbarometern hushåll. Om dessa skillnader inte hade hanterats skulle även barometerindikatorn och hushållens konfidensindikator kunna ha påverkats av bytet av insamlingsmetod. Genom länkningen försöker vi minimera en sådan påverkan.

BAKGRUND

Under perioden oktober 2019 till januari 2020 utförde KI:s leverantör parallella insamlingar, dels de ordinarie telefonintervjuerna, dels fyra insamlingar med kombinerad insamling. För att undersöka skillnaderna i resultat mellan de båda insamlingsmetoderna går det dels att jämföra skillnaderna i nettotalen,³ dels att titta på skillnaderna i de svarsfördelningar som ligger till grund

¹ Svårigheten består av att fler individer har olistade telefonnummer och en ökad benägenhet att inte svara på samtal från okända telefonnummer.

² Ursprungliga serier för perioden före november 2020 finns tillgängliga på Konjunkturinstitutets statistikdatabas under hushåll / historiska serier: [ojusterade data i statistikdatabasen](#).

³ Nettotal är skillnaden mellan andelen positiva svar och andelen negativa svar. Om alla svarar positivt så blir nettotalet 100, medan om alla svarar negativt blir det -100.

för beräkningarna av nettotalen. Skillnaden i nettotal är relativt små för vissa frågor, men ganska stora för andra. Skillnaderna i fördelningen av de underliggande svaren mellan de båda insamlingsmetoderna är dock relativt stor för de flesta frågor.

Som ett exempel visas i diagram 1 svarsfördelningen från januari för frågan ”Egen ekonomi nu, jämfört med för tolv månader sedan”.⁴ I kombinerad insamling är det färre individer som väljer mittenalternativet och fler som väljer övriga alternativ jämfört med den ordinarie undersökningen. Detta förhållande varierar mellan frågorna och i vissa frågor väljer de svarande i stället mittenalternativet i större utsträckning i kombinerad insamling än i telefonintervju. Slutsatsen är att dessa skillnader behöver hanteras för att undvika tidsseriebrott.

HUR HAR SKILLNADERNA HANTERATS?

För att undvika tidsseriebrott finns flera olika metoder som man kan använda sig av för att länka tidsserierna innan november 2020. Den metod som KI har valt benämns som bruttotalsmetoden.⁵ Metoden tar hänsyn till att vissa svarsalternativ väljs i större eller mindre utsträckning med kombinerad insamling jämfört med telefonintervju. Bruttotalsmetoden innebär att de så kallade bruttotalen länkas, det vill säga andelen som svarat respektive svarsalternativ.⁶ Därefter beräknas nya nettotal och indikatorer utifrån de omräknade bruttotalen.⁷

Denna metod gör att skillnaden mellan den ursprungliga serien och den nya länkade serien varierar över tiden. Variationen för frågorna som ingår i hushållens konfidensindikator visas i diagram 5–9 i nästa avsnitt, samt för indikatorer och samtliga frågor i appendix.

VAD FÅR BYTE AV INSAMLINGSMETOD FÖR KONSEKVENSER?

I diagram 2 och 3 visas den ursprungliga och länkade barometerindikatorn respektive hushållens konfidensindikator. För båda serierna gäller att nettotalen från frågorna normaliseras först, därefter beräknas ett medelvärde av nettotalen. Detta

⁴ Svarsalternativen är: S1 - Mycket bättre, S2 - Något bättre, S3 - Oförändrat, S4 - Något sämre och S5 - Mycket sämre.

⁵ Denna länkning gjordes på den aggregerade nivån där resultat tas fram utifrån samtliga svar. Konjunkturbarometern hushåll innehåller även olika redovisningsgrupper fördelat på kön, åldersgrupp och region. Någon länkning för dessa grupper har inte gjorts. I redovisningsgrupperna finns det därför en ökad risk för tidsseriebrott i samband med övergången till kombinerad insamling. Det blir därmed även svårt att jämföra resultatet mellan redovisningsgrupperna och resultatet för samtliga svar.

⁶ Länkningen görs genom att vi först jämför hur stor andel som under perioden oktober 2019 till januari 2020 svarat respektive alternativ i den ordinarie undersökningen och i kombinerad insamling. Därefter justeras andelen som svarat respektive alternativ proportionerligt mot hur skillnaden ser ut.

⁷ I en senare fördjupning kommer bruttotalsmetoden att beskrivas utförligt tillsammans med andra alternativa metoder. I den fördjupningen kommer vi även att utvärdera hur svaren från och med november 2020 med kombinerad insamling förhåller sig till de länkade serierna.

Diagram 1: Svarsfördelning Egen ekonomi nu

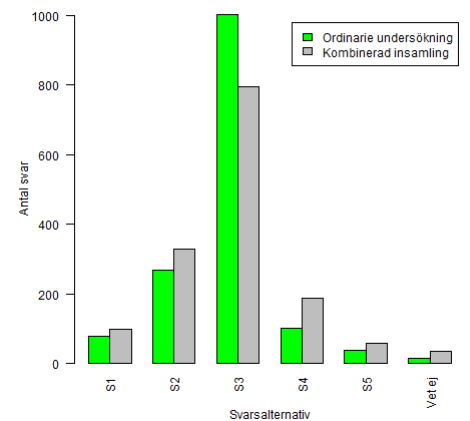

Diagram 2: Barometerindikatorn

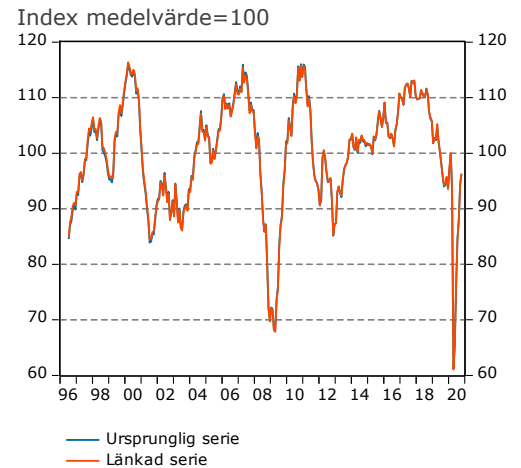
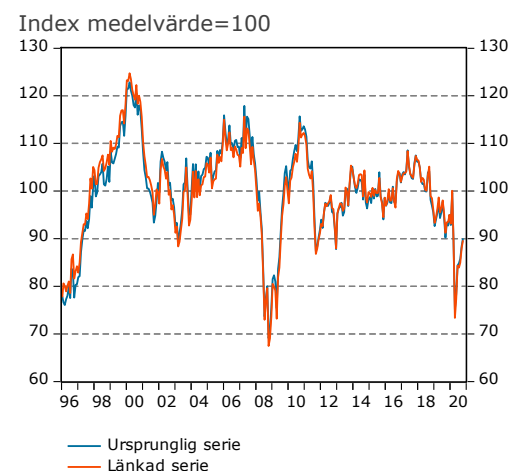

Diagram 3: Konfidensindikator hushåll

medelvärde standardiseras med medelvärde 100 och standardavvikelse 10, vilket är indikatorn. Det är tydligt att länkningen inte påverkar tolkningen av någon av dessa indikatorer. Eftersom netttotalen normaliseras, så påverkas indikatorernas nivåer relativt lite. Skillnaden mellan den ursprungliga serien och den nya länkade serien är större i diagram 3 än i diagram 2.⁸ Det är naturligt att skillnaden är större i hushållens konfidensindikator då det endast är resultatet från hushållsundersökningen som påverkas av metodbytet och hushållen utgör endast 20 procent av vikten i barometerindikatorn.

I diagram 4 redovisas dels den ursprungliga serien, dels den länkade serien för frågan ”Egen ekonomi nu, jämfört med för tolv månader sedan”. Skillnaden mellan serierna är generellt som störst när den ursprungliga serien rör sig mot ett extremt värde.

För att tydligare visa på skillnaderna i netttotal i diagram 4 visas i diagram 5 skillnaden i netttotal mellan dessa serier samt medelvärdet för denna skillnad. När skillnaden är större än noll betyder det att den länkade serien är större än den ursprungliga serien.⁹ Skillnaden är återigen som störst där den ursprungliga serien har sina mest extrema värden.

Medelvärdet av skillnaden mellan länkad serie och ursprunglig serie är som minst för frågan om egen ekonomi om tolv månader där det är strax under -1. Medelvärdet är som störst för frågan svensk ekonomi om tolv månader och där är skillnaden i snitt -14 (se diagram 6). I appendix finns diagram för nivå och skillnad mellan länkad serie och ursprunglig serie för barometerindikator, hushållens konfidensindikator, mikroindex, makroindex och frågorna i enkäten.¹⁰

Diagram 4: Egen ekonomi nu, netttotal

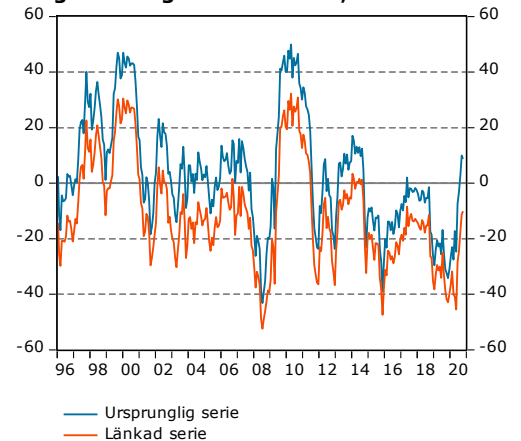

Diagram 5: Egen ekonomi nu, netttotal

Skillnad mellan länkad serie och ursprunglig serie

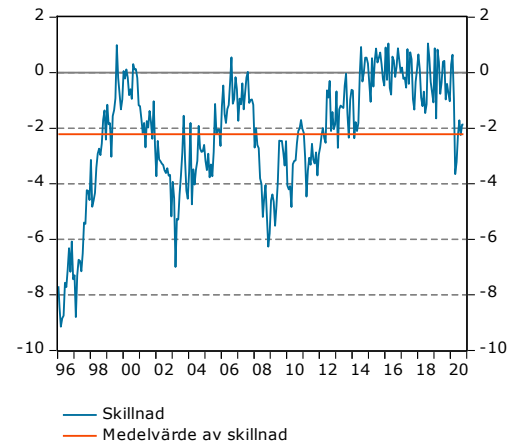
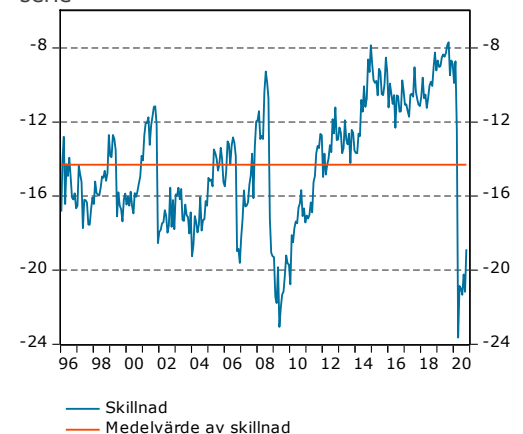

Diagram 6: Svensk ekonomi om 12 månader, netttotal

Skillnad mellan länkad serie och ursprunglig serie

⁸ Skillnaden är definierad som den länkade serien - den ursprungliga serien-. Det innebär att när skillnaden är positiv så är den ursprungliga serien större än den länkade serien.

⁹ Skillnaden mellan den länkade serien och den ursprungliga serien beror på hur svaren är fördelade mellan de olika svarsalternativen.

¹⁰ De frågor som ingår i barometerindikatorn och i hushållens konfidensindikator är frågorna om egen ekonomi nu och på 12 månaders sikt, frågorna om svensk ekonomi nu och på 12 månaders sikt samt frågan om det är rätt tidpunkt att köpa kapitalvaror.

Appendix

